

[Socialministeren.]

sagde før, at vi næsten ikke var kommet et skridt videre. Det er, fordi det ærede medlem hænger sig i en bestemt procentstørrelse, nemlig 40 pct. Jeg gør her opmærksom på, at hvis det, vi måler i forhold til, er steget, så bliver 40 pct. af dette også mere. Et simpelt regnestykke viser, at hvis vi beregner 40 pct. af 100, bliver resultatet 40, men hvis vi beregner de 40 pct. af 200, bliver det 80. Det skulle det ærede medlem tænke på i stedet for at hænge sig i en enkelt brøk. Har arbejderne haft fremskridt lønmæssigt set, så har pensionisterne også, selv om procenten står stille.

(Kort bemærkning).

Chr. Madsen: Jeg hænger mig kun i den internationale dækningsprocent, fordi jeg mener, at det er det eneste måleinstrument, vi har, der er noget værd, og fordi vi er forpligtet til at overholde den. Når vi skal vurdere, hvordan det går med pensionerne, mangler vi et måleinstrument, men hvis socialministeren kan finde en anden form, er det mig ligegyldigt. Jeg mener blot, at folketingset må have krav på til et hvilket som helst tidspunkt at kunne se, hvordan pensionerne ligger i forhold til indtægtsstigningen som helhed.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Niels Mørk: Jeg foreslår, at de fire lovforslag henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om en nærmere kontakt mellem folketingsets medlemmer og den videnskabelige forskning [af Knud Bro m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. I) findes i tillæg A. sp. 701, fremsættelsen i tidenden. sp. 558).

Sagen sattes til forhandling.

Bomholt: Jeg kan henholde mig til de bemærkninger, jeg fremstatter ved forslaget behandling i sidste folketingsår.

Hvad det fremtidige arbejde angår, vil det vel være rimeligt, om det folketingsudvalg, der nedsættes, via ministeren indkalder forskningens fællesråd til en drøftelse af de samarbejdsmuligheder, der kan tænkes gennemført.

Ib Thyregod: Da mit partis ordfører, det ærede medlem hr. Guldberg, er syg, skal jeg på dennes vegne gøre nogle enkelte bemærkninger i anledning af genfremsættelsen af dette forslag til folketingsbeslutning. Jeg skal naturligvis ikke gentage de synspunkter, som blev fremsat ved første behandling i forrige folketingsår, og hvor mit parti ligesom andre partier tog et vist forbehold over for forslaget udformning, men samtidig gjorde opmærksom på, at der bag forslaget lå den rigtige tanke, at der burde være en bedre kontakt mellem folketingset og videnskabsmændene.

Må jeg fra et område, jeg selv har beskæftiget mig med, nævne, hvorledes man savner en kontakt mellem videnskaben og folketingset. Jeg tænker her på støjproblemerne. Lægevidenskaben har gjort opmærksom på, at støj i høj grad er et problem, som påvirker os medicinsk på mange måder, og samtidig har man fra teknisk side gjort opmærksom på, at det er muligt at foretage støjdempering på de forskellige områder. Der er altså både fra lægevidenskabelig og fra teknisk-videnskabelig side gjort opmærksom på problemerne, men det har endnu ikke givet anledning til nogen lovgivning.

Det, som kan siges om den udformning, som forslaget har fået, er for det første dette, at der er problemet: hvorledes er stillingen i forhold til den gruppe, der her er tale om, de videnskabsmænd, som skal være medarbejdere i denne kontakt? Er det de rigtige videnskabsmænd, vi får fat på? Er vi sikre på, at vi får det, som man ville kalde den objektive sandhed, at vide, og findes der overhovedet en eksakt sandhed inden for videnskaben? Det er naturligvis et af problemerne; man kan sige, at der er også problemet: hvis man nu etablerer

[Ib Thyregod.]

en sådan kontakt med videnskabsmændene, hvorledes skaber man så en kontakt med andre grupper, som man i lige så høj grad kunne være interesseret i at skabe en kontakt med?

Dette spørgsmål medfører imidlertid, at man må drøfte et langt vigtigere spørgsmål end spørgsmålet om kontakt mellem videnskabsmænd og folketing, nemlig, som det også blev fremdraget ved førstebehandling i foråret, dette: hvorledes sikrer man, at folketinget får det bedst mulige grundlag for de afgørelser, det skal træffe vedrørende de lovforslag, som foreligger? Det får jo henvendelser fra erhvervsorganisationer af forskellig karakter, men hvorledes med de grupper, som ikke er repræsenteret af organisationer, hvorledes er deres stilling? Vil man ikke i for høj grad blive påvirket netop af de organisationer, som møder op i udvalgene?

Man har også rejst spørgsmålet om, hvorvidt der burde indføres en videre adgang for udvalgene til at indkalde sagkyndige. Også her er et vigtigt spørgsmål, som formentlig vil blive taget op: spørgsmålet om, i hvilket omfang udvalgene kan få denne sagkyndige bistand også fra andre end ministeriernes embedsmænd. I øjeblikket er det jo sådan, at et folketingsudvalg alene indkalder en minister, og måske er embedsmændene til stede, måske er de ikke til stede, men det er sjældent, man får lejlighed til direkte at stille spørgsmål til de embedsmænd, som behandler sagen i administrationen. En mere forsvarlig behandling ville det være, hvis man kunne få adgang til dels i højere grad at stille spørgsmål direkte til embedsmændene, dels at få oplysninger fra andre sagkyndige uden for centraladministrationen.

Men dette rejser naturligvis det vigtige spørgsmål om forholdet mellem på den ene side regeringens ansvar som administrerende, på den anden side folketingets ret og adgang til at skaffe sig oplysninger på de forskellige områder. Jeg tror, man må gå ind for, at folketinget får bedre muligheder for at skaffe sig oplysninger ikke alene fra videnskabsmænd, men også fra en lang række andre grupper, hvis udtalelser kan være af betydning for folketingets arbejde. Det skulle jo nødig være sådan,

at det er pressure groups, der på den ene eller den anden måde i højere grad kan få folketinget i tale, end det er de sagkyndige organer, som på den ene eller den anden måde kan give oplysninger af betydning for folketinget. Faren for, at gallupundersøgelser o. lign. får for stor betydning både for opinionsdannelsen og i det hele taget for folketinget, er netop på færde, hvis man ikke sørger for at få disse sagkyndige draget med ind i arbejdet.

Man rejste under forrige førstebehandling spørgsmålet om, hvorvidt dette forslag skulle gå i et særligt udvalg eller i udvalget for forretningsordenen. Det var det ærede medlem hr. Bomholt, der rejste spørgsmålet, om det ikke var naturligt, at dette forslag gik i udvalget for forretningsordenen. Nu er det jo afgjort og vel også rimeligt, at det går i et særligt udvalg; men disse problemer har en langt vidererækkende betydning. Et spørgsmål, som efter min opfattelse bør tages op i udvalget for forretningsordenen, er spørgsmålet om medvirken til, at folketinget får et bedre grundlag at træffe sine afgørelser på fra de forskellige grupper, sagkyndige og andre, for hvem disse lovforslag er af betydning.

Ordføreren for forslagsstillerne (Knud Bro): Desværre nåede vi ikke i udvalget i folketingets sidste samling at blive færdige med drøftelserne om, hvordan man bedst kunne etablere en kontakt som den, der her er foreslået; men i dette udvalg var der samdrægtighed i viljen til at finde en løsning og vilje til at prøve at finde det forslag, som var bedst — hvilket ikke nødvendigvis behøver at betyde, at man tager det forslag, som vi har fremsat — men altså vilje til at prøve at finde ud af, hvordan man kunne etablere denne kontakt, sådan at den kunne blive til gavn for folkestyret og for samfundet.

Vi glæder os til at fortsætte arbejdet, og jeg føler trang til at sige, at arbejdet i udvalget med dette meget vigtige problem under folketingets højtærede formand, hr. Bomholt, har haft en inspireret leder, og jeg er ganske sikker på, at vi kommer igennem med et forslag, som vil kunne bringe os den ønskede kontakt, og jeg tror ikke, jeg siger for meget, når jeg siger, at vi alle i vor omgang med videnskabsmændene i den

[Knud Bro.]

tid, der er forløbet, siden disse tanker er blevet rejst, har mødt en positiv velvilje, som også fra den side lover godt.

A. C. Normann: Da mit partis ordfører i denne sag, det ærede medlem hr. Helveg Petersen, er forhindret i at være til stede, skal jeg tillade mig på hans vegne at fremsætte et par ganske korte bemærkninger.

Stort set kan jeg henholde mig til den stilling, som mit partis ordfører tog under første behandling af det forslag til folketingsbeslutning, det ærede medlem hr. Knud Bro tidligere har fremsat. I mellemtiden er jo forskningens fællesudvalg blevet dannet, og det hedder i dette udvalgs kommissorium, at det ud over, hvad der må siges at være dets hovedopgaver, kan tage initiativ til afholdelse af kontaktkonferencer mellem forskere og politikere, erhvervsfolk og administratører til oplysning om og drøftelse af videnskabens stilling og vilkår. Det er jo netop dette felt, det ærede medlem sigter på, når han stiller forslag om, at et folketingsudvalg på 17 medlemmer skal tilvejebringe nærmere kontakt mellem folketinget og repræsentanter for den videnskabelige forskning. Det må undgås, at der bliver overlappning i forhold til kontaktudvalgets arbejde.

Som mit partis ordfører sagde under behandlingen af forslaget i marts, tror jeg derfor, at det initiativ, der eventuelt bliver taget af det høje tings medlemmer, må have en mere uofficiel karakter. Formerne for et sådant arbejde skal vi se at finde en fornuftig formulering af, og vi skal som nævnt undgå at sætte funktioner i gang, som dækkes af forskningens fællesudvalg.

Jeg har netop haft lejlighed til under Nordisk Råds kulturudvalgs møde i Helsingør for et par dage siden at drøfte spørgsmålet om kontakt mellem parlamenterne og forskningen, og de to alternativer, der dér aktualiseredes, var på den ene side en form for en officiel kontakt imellem de to grupper og på den anden side det svenske system

med en forening, en organisation, hvori enhver frit kan indmelde sig, bestående af forskere og bestående af politikere, en forening, der for Sveriges vedkommende nyder godt af statstilskud.

Jeg skal på mit partis vegne med disse bemærkninger tilsige en velvillig behandling af forslaget ud fra de synspunkter, jeg her ganske kort har resumeret.

Morten Lange: Jeg kan naturligvis også tilsige mit partis velvillige behandling af forslaget. Jeg tror ikke, at vi med nogen ret endnu kan sige, at formerne for en sådan kontakt er lagt fast; den helt til situationen tilpassede idé er måske ikke fundet frem endnu, men det kan vi jo se på i et udvalgsarbejde.

Jeg synes dog, der er grund til at understrege, at når et sådant udvalg overhovedet kommer på tale, er det ikke, fordi man mener, at der derefter skal nedsættes 57 tilsvarende udvalg, som danner kontakt imellem folketinget og alt muligt andet. Når kontakten til videnskaben og forskningen har en særlig status, er det nok, fordi de resultater, de sager, som vi kommer til at behandle i dette høje ting, i mange tilfælde har haft forløbere. De er blevet forberedt, om man kunne sige det, på forskningsmæssig basis måske 10, måske 20, måske 30 år før, og jeg synes, det kunne være gunstigt, om man fik lavet en eller anden ordning, så man allerede på dette tidlige tidspunkt blev klar over, hvad der var relevant, hvad der var af betydning. Som sagt, sagerne skal nok komme igen, om ikke til os, så til vore efterfølgere. Det er netop derfor, at forskningen indtager en særlig stilling, og derfor tror jeg, at et sådan udvalg kan være rimeligt.

Et udvalg som dette har også en anden betydning. Vi er jo i øjeblikket underkastet en betydelig information om forskningens glørværdige resultater. Jeg tror, at en hel del af den oplysningsmasse, der kommer frem, påvirker mange, men karakteren af den er desværre i høj grad tilfældig. Et af

[Morten Lange.]

udvalgets udtrykkelige formål skulle efter min mening være at forhindre, at folketinget var vejledet af argumentation, der ligger på linje med, hvad tidsskriftet *Det Bedste* fra tid til anden publicerer i propagandamæssig henseende for den ene eller den anden idé. Vi må nå frem til en langt mere nuanceret, afvejet stillingtagen til forskningens fremskridt, og jeg tror, at et sådant udvalg kan gøre gavn, hvis vi kan finde den rigtige form. Jeg kan tilsige mit partis medvirken til at søge at nå dette igennem udvalgsarbejdet.

Rimstad: Som jeg sagde, da vi sidste gang behandlede dette forslag i foråret, er vi inden for vort parti noget skeptiske over for behovet for et kontaktudvalg som det foreslåede. Så vidt jeg husker, var det det ærede medlem hr. Bomholt, der i forbindelse med dette forslag sagde, at nedsettelsen af flere udvalg end strengt nødvendigt kan medføre risiko for planløshed og tilfældigheder. Spørgsmålet må altså være, om det her foreslåede udvalg er så nødvendigt, som forslagsstillerne mener. Vi kan godt tilslutte os, at afgørelsen heraf undersøges i et folketingsudvalg.

Diderichsen: Jeg ved ikke, om jeg kommer til at tale sådan lidt post festum, da jeg ikke har været med i det udvalg og de forhandlinger, som hidtil har været ført, men jeg vil dog gerne have lov til at sige nogle enkelte bemærkninger; jeg skal nok fatte mig i relativ korthed.

Det forekommer mig, at dette foreliggende forslag til folketingsbeslutning sætter et meget vigtigt spørgsmål på dagsordenen, som der er al mulig grund til i det høje ting at tage op til grundig overvejelse, og disse overvejelser har da også stået på i længere tid. Det hænger jo sammen med det, som vi også alle er klar over, at videnskaben har fået en ganske ejendommelig stilling i det moderne samfund, idet videnskabens resultater på mange områder i langt højere grad end tidligere er afgørende for samfundets udvikling og de normer, der opstilles for samfundets liv. Og derfor er det en ganske åbenbart påtrængende opgave, at også folketingets medlemmer

orienteres om hele denne baggrund for samfundslivet i vore dage.

Spørgsmålet er altså for mig at se ikke dette, om det er en god eller en dårlig idé. Jeg er overbevist om, at det er en rigtig idé, og liberalt centrum vil derfor gerne støtte, at denne idé bliver omsat til virkelighed, men det er denne proces fra idé til virkelighed, som måske nok kan volde nogen vanskelighed. Jeg har forstået på de tidligere ærede ordførere, at der også hersker en del uenighed om, hvordan man bedst skal komme over i realiteternes verden, og jeg vil slutte mig til den af de to hovedlinjer, som åbenbart har været fremme også i udvalget, og som går ud på, at man skal passe på, at man ikke ved denne lejlighed ødelægger ideen eller i hvert fald mindsker dens gennemslagskraft derved, at man stiller et stort apparat af folketingets administrationskarakter på benene.

Dette 17 mands udvalg, som er foreslået, ved jeg i grunden ikke hvilke opgaver man skulle henlægge til. Jeg vil i hvert fald personlig foretrække, at man nøjedes i hvert fald foreløbig med et arbejdsudvalg, et internt arbejdsudvalg med repræsentanter for de grupper, som er repræsenteret i folketinget, og at man altså ud fra et sådant ganske — hvad skal jeg sige — sådan ganske jævnt arbejdsudvalg uden store beføjelser og uden stort apparat prøvede på at optage kontakt, f. eks. gennem forskningens fællesråd, men også på mere personlig basis, med fremtrædende videnskabsmænd og foreninger af videnskabsmænd.

Jeg er nemlig bange for, at hvis man stiller et for stort apparat på benene, så får vi det samme, som vi kender fra mange kommissioner, at der er så mange, der skal repræsenteres, og hvis man ikke lader alle organisationer og foreninger blive repræsenteret, så er der straks nogen, der føler sig tilsidesat. Vi kommer så ind i hele denne strid om, hvem der har kompetence til at være med, og vi får i hvert fald — selv om man søger at begrænse sig — en meget stor forsamling, som virker meget tungt, og som det er vanskeligt allerede at kalde sammen og i øvrigt vanskeligt at arbejde med.

For at få realiseret den gode idé, sådan at vi kan få en grundig orientering om hele

[Diderichsen.]

den videnskabelige baggrund, som spiller så stor en rolle for hele vor samfundsudvikling, og også om andre fag inden for videnskaben, som måske ikke direkte spiller en rolle for selve samfundsudviklingen, men som dog i høj grad hører med til hele udfoldelsen af vort moderne, civiliserede liv i vesteuropæisk betydning, tror jeg altså, man skulle prøve på i første omgang at holde sig mere til jorden og gå en ganske jævn vej, f. eks. ved et sådant internt udvalg af medlemmer af folketinget, som så i første omgang kunne optage de nødvendige kontakter med videnskabsmændene.

Jeg har lyst til at sige til slut, at når man taler om forholdet mellem politisk handling og videnskabelig forskning, så er det, som springer mest i øjnene, videnskabens positive betydning for politikerne på grund af dens oplysning, orientering og viden, men man må heller ikke glemme den anden side af sagen: at videnskabens betydning er begrænset. En af de principielle hovedopgaver for en sådan dialog mellem politiker og videnskabsmand måtte ligge i at finde den rette grænse for denne samvirken, den rette grænse for videnskabernes betydning for den politiske handling. Men disse både teoretiske og praktiske problemer bør drøftes, og jeg slutter derfor igen med at understrege, at vi fra vor side finder ideen udmærket og håber på den bedst mulige realisation, uden at man opretter et stort og tungt virkende apparat, som snarere vil næmme end fremme dette gode formål.

Undervisningsministeren (K. B. Andersen): Jeg vil gerne, foranlediget af de bemærkninger, som bl. a. det ærede medlem hr. Bomholt og det ærede medlem hr. A. C. Normann gjorde, sige, at jeg selvfølgelig er helt parat til at formidle enhver ønskelig kontakt imellem det udvalg, som nu formentlig bliver nedsat, og forskningens fællesudvalg.

Der er jo sket det, siden denne sag var til behandling sidste gang — som også det ærede medlem hr. A. C. Normann gjorde opmærksom på det — at dette forskningens fællesudvalg, som regeringen traf beslutning om i februar måned, nu er blevet nedsat i september, og der vil formentlig

i udvalget vedrørende dette forslag blive nærmere lejlighed til — hvis udvalget ønsker det — at redegøre for, hvad der er opgaven for forskningens fællesudvalg. Jeg vil dog også gerne her, da det hører naturligt hjemme i denne debat, pege på, at det bl. a. har fået til opgave at rådgive, ikke alene regeringen begribeligvis, men regering og folketing i forskningsanliggender ud fra almene synspunkter og endvidere at søge den samlede forsknings situation, dens behov og dens problemer belyst. Vi har også bedt forskningens fællesudvalg om at være rede til at tage initiativ med hensyn til den mest hensigtsmæssige opbygning af vore forskningsorganisationer og søge, hvad der er vældig vigtigt, at skaffe en samlet oversigt over forskningsvirksomheden i Danmark.

Der er vel ingen, der kan være i tvivl om, at vi i de kommende år kommer til at yde forskningen stærkt stigende beløb og vel også — nu ser jeg, at den højtærede finansminister ikke er her, men jeg vover at sige det alligevel — stigende i et stærkere tempo end budgetteret i øvrigt. Det bliver nødvendigt, ikke just for forskningens skyld, men simpelt hen for det fortsatte fremskridts skyld både i kulturel og i materiel henseende, og da er det selvfølgelig afgørende vigtigt, at vi er rådgivet så godt, som vi overhovedet kan være.

Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at ud over at udvalget, som det blev nævnt, kan tage initiativ til afholdelse af kontaktkonferencer mellem forskere, politikere og erhvervsfolk med en almindelig drøftelse af videnskabens stilling og vilkår, var det også tanken, at udvalget én gang om året skulle afgive en beretning til regering og folketing, der kunne danne grundlag for en drøftelse i tinget af forskningens samlede situation. Som jeg tror jeg nævnte det i foråret, synes jeg, det er vældig vigtigt, at vi på den måde får én lejlighed årligt til her i tinget at drøfte forskningens forhold, løsgjort fra foreliggende lovforslag og finanslov og andre ting, at vi simpelt hen får en mulighed for at få en virkelig dybtgående behandling af forskningens problemer her i folketinget én gang om året.

Jeg skal som sagt være til rådighed for udvalget i det omfang, man måtte ønske

[Undervisningsministeren.]

det, med oplysninger om de opgaver og det arbejde, som forskningsens fællesudvalg nu går i gang med.

Ordføreren for forslagsstillerne (Knud Bro): Jeg vil gerne takke den højtærede undervisningsminister for de bemærkninger, han her gjorde til folketinget om det arbejde, regeringen har sat i gang til fremme af videnskabens muligheder; også vi glæder os, når noget sådant sker. Men jeg føler dog trang til også — som andre har gjort det — at understrege, at forskningens fællesudvalg og det af os her foreslåede organ ikke, hvis vi griber det fornuftigt og godt an, vil kunne komme til at overlape hinanden, fordi der principielt er tale om to forskellige ting, nemlig på den ene side et af regeringen nedsat udvalg og på den anden side et udvalg, som alene er nedsat og alene arbejder for og sammen med folketinget.

I disse tider er det mig — som et supplement til den tanke, vi her har rejst — en særlig glæde at sige, at det konservative folkeparti jo her står på gammel hørupsk jord og tradition, idet vi følger hans tanke, således som han udformede den: at det er altid en oppositions pligt at have en vis mistillid til regeringen.

Undervisningsministeren (K. B. Andersen): Jeg skal afstå fra at benytte en ualmindelig god lejlighed til at lade være med at sige noget. Det skyldes det ærede medlem hr. Knud Bros sidste bemærkning, sammenholdt med det ærede medlems udtalelse i Information i går, et citat i forbindelse med hans oplevelser i Amerika. Det hedder her — jeg beder om tilladelse til et kort citat — at

„vi må jo kunne kontrollere regeringen“.

Det er nu mit indtryk, at de mange videnskabsmænd, der med glæde ser hen til den øgede forståelse for deres problemer, der vises fra regering og folketing, der har været vist fra de forskellige partier, bl. a. gennem den forskningskonference, som det ærede medlems parti har holdt, gennem de konferencer, som vort parti har holdt, ikke har spor lyst til at komme ind i et slagsmål mellem regering og opposition. Det synes jeg også vi skal skåne dem for.

Hermed sluttede forhandlingen.

Sagens overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Bomholt: Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om garantier eller lån til bygning af mindre fragtskibe.

(Lovforslaget (nr. 32) findes i tillæg A. sp. 475, fremsættelsen i tidenden sp. 54).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Johan Nielsen: Jeg har i det sidste års tid lidt en del af hjemve. Jeg er jo rejst fra rigets centrum til Syddanmark; men når jeg i formiddags har siddet her og set rammen om det parlament, som mange udlændinge over for mig har betegnet som et af de smukkeste i verden; bestående af træ, stof og træ, længes jeg ikke så meget tilbage igen; så er jeg glad for, at jeg har været præst i Danmark et års tid og har vænnet mig til at se tomme bænke, har vænnet mig til at leve iblandt et folk, hvor tilsyneladende alle interesserer sig for ingenting.

Gennem mange år har det været en stående vittighed blandt politikere, at de fleste lovforslag i folketinget fik prædikatet denne lov gælder ikke for Færøerne. Derfor er det mig ikke blot en sand fornøjelse, men også et vis tilfredsstillelse dag at kunne træde frem på denne hæderkronede talerstol og jage et åndeligt hvalspyd igennem den førømtalte kliché. Endnu en gang skal vi opleve, at rigets centrum skal ligestilles med periferien i syd. Jeg kan ikke noksom vise min taknemlighed over at jeg som fagmand får lov til at anbefale dette lovforslag på mit partis vegne.